

Η ΜΑΥΡΟΜΑΝΤΗΛΟΥ

Διήγημα

Κανείς εἰς ὅλον τὸ χωρίον δὲν εἶχεν ὠραιότερον περιβολάκι ἀπὸ τὸν ἐξαδέλφον μου τὸν Γιαννιόν. Καθ' ἐκάστην περὶ τὸ δειλινὸν ἐπέβαιναν εἰς τὸ μικρὸν γέριον ἠνάριόν του καὶ ἐξετέλει τακτικὴν ἡμερησίαν περιόδον ἀνὰ τὸ ὠραῖον κηπάριον, ὁπότεν πρὸς ἐσπέραν ἐπέστρεφεν ἀποφέρον τούς καρπούς τῶν κόπων του. Οἱ γέροντες ἀπόμαχοι, οἱ καθήμενοι παρὰ τὴν προκυμαίαν, βλέποντές τον ἐπιστρέφοντα ἀργά-ἀργά ἐκ τῆς καθημερινῆς ἐκδρομῆς του, ἔλεγαν.

— Νὰ, ὁ Γιαννιὸς ἔρχεται πάλι ἀπ' τὸ περιβολάκι του.

— Καὶ φέρνει καὶ τῆς λαχανίδας του.

— Καὶ τὰ κουνουπίδια του καὶ τὰ μπουστανικά του.

— Πῶς τὰ καταφέρει!

— Σὰν νὰ τὸν γνωρίζουν.

— Λὲς καὶ τὰ ἔχει γητεμμένα!

Ὁ ἑξαδέλφος μου ὁ Γιαννιὸς δὲν ἔτεινε τὸ οὐς εἰς τὰ ποικίλα ἢ μᾶλλον στερεότυπα ταῦτα σχόλια, ἀλλ' ἀντιπαρήγοστο ἀδιάφορος, ἀποῦ προσέδενεν εἰς τινα πάλον τὸ ὑποζύγιόν του, καὶ ἀποκομίζων τὰ «λαχανικά» τὰ ἐπόλει ἢ τὰ ἔφερον οἴκαδε, κατὰ τὴν περίστασιν.

Καὶ ἀποῦ ἀνεπαύετο τὴν ἐσπέραν ἐκ τοῦ μετρίου καμάτου τῆς ἡμέρας, μέλλων ὁσονούπω ν' ἀναπαυθῆ διαρκέστερον ἐκ τῶν πολλῶν μόχθων τῆς ζωῆς του, τὴν ἄλλην ἡμέραν πάλιν, περὶ τὸ δειλινόν, ἔλυε τὸ ἠνάριόν του, ἐπέβαιναν εἰς αὐτὸ καὶ ἐξήρχετο πάλιν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ περιβολίου του.

*

Ὅποιον λαπρόν, ἀχανές, μεγαλοπρεπὲς περιβολί! καὶ πόσον δίκαιον εἶχεν ὁ θεὸς Ὁμηρος νὰ θέσῃ ἐκ παραλλήλου τὰς δύο παραβολὰς τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἀγροῦ μὲ τοὺς κομῶντας ἀστάχους!

Κινῆθη δ' ἀγορή φη κύματα μακρὰ θαλάσσης
πόντου Ἰκαρίου, τὰ μὲν τ' Ἐὐρῆς τὲ Νότος τὲ
ἄρουρ' ἐπαίξας πατρός Διὸς ἐκ νεφελῶν
ὡς δ' ὅτε κινήσῃ Ζέφυρος βαθύ λήϊον ἑλλῶν,
λάθρος ἐπαυγίζων, ἐπὶ τ' ἡμῶν ἀσταχέσσιν,
ὡς τῶν πᾶσ' ἀγορῆ κινήθῃ...

Τῷ ὄντι, τὰ χόρτα καὶ οἱ θάμνοι τοῦ περιβολίου τοῦ ἐξαδέλφου μου τοῦ Γιαννιῦ, γιγαντιαία, πελώρια, ἄγρια ἢ κηπευτά, δὲν ἔπαυσαν νὰ ὀργώνωνται, νὰ σχηματίζωσιν αὐλακὰς καὶ

νὰ εἶνε γαλήνια, ὁμαλά, ἀπ' ἀρχῆς, ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Δὲν ἔπαυσαν νὰ συγχέωσι τὰς ἀτόμους των, νὰ εἶνε ποικιλόμορφα, ἀναλλοίωτα καὶ βευστά, νὰ ὀρθῶσι τὴν χαίτην, νὰ στηλώνωσι τὰ στέρανα, νὰ φρίσσωσι, νὰ κροαίνωσι, νὰ βρέμωσι, νὰ ἠχώσι, νὰ τλαταγῶσι, νὰ κτυπῶσι πᾶν ἀντίτυπον σῶμα. Καὶ οἱ Ζέφυροι προσέπαιζον κυλινδούμενοι ἐντός των, ὡς ἄτακτα παιδία, καὶ αἱ ἀπόγειοι καὶ αἱ τροπαῖαι ἠμιλλῶντο τίς νὰ αὐλακώσῃ βαθύτερον, τίς νὰ ὑπεγεῖρη ὑψηλότερον τὰ κυανὰ καὶ πορφύρεα νῶτά των, μετὰ φωσφορίζοντος σελαγισμοῦ, μετ' ἀκτινωτοῦ ἀφρώδους στεφάνου. Καὶ αὔρα ποντιαῆς ἐθώπευε μαλθακῶς τὴν ἄσπιλον κυματίζουσαν ὀθόνην προκαλοῦσα ἀπείρους χαριέσσας, μυρμηκίζουσας, παροδικὰς ρυτίδας, ὡς ἐπὶ τοῦ μετώπου νύμφης βασιλίδος περικαλλοῦς, ἐπιδεικνυούσης παιδικὸν θυμὸν καὶ πείσμα, διὰλειμμα μεταξὺ δύο μειδιμάτων προκλητικόν, εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁποῦ οὐ βυθὸς δὲν φαίνεται πλέον, καὶ ἡ ἐπιφάνεια παύει ἀνταυγάζουσα τὴν ἄπειρον τῆς κτίσεως φαιδρότητα.

Ὁ δὲ οὐράνιος θόλος κατοπτρίζετο ὅλος εἰς τὸν ἀπαράμιλλον κήπον, ὃν ὁ ἥλιος ἔκαιε χωρὶς νὰ καταφλέγῃ τὰ βάθη του, διότι ὁ ἴδιος, ἄμα ἀπέκλυεν ἐκ τῆς ἡμερησίας ἀρματοδρομίας, ἐβυθίζετο διὰ ν' ἀναπαυθῆ εἰς τὸν βυθὸν του, διὰ ν' ἀκονίσῃ ἐν τῷ ὑγρῷ ἐργαστηρίῳ τὰς ἀμβλυθεΐσας ἀκτῖνας. Ἡ σελήνη ἐγένετο λαμπροτέρα ἐπαργυροῦσα τὰ στέρανα τῆς ἀχανοῦς ἐκτάσεως, τὸ ἄστρον τῆς ἐσπέρας ἐλοῦετο ἠδυπαθῶς εἰς τὰ νάματα τῆς, καὶ αἱ Πλειάδες μετὰ γλυκεῖας παρθενικῆς σεμνότητος ἐμάρμαιρον εἰς τὰ ἀνεξερῶντα βάθη τῆς, ὡς βολίδες εἰσδύουσαι, ζητοῦσαι νὰ μετρήσωσι τὸ βάθος, νὰ εἴρωσι τὸν πυθμένα.

Μυριοὶ κρότοι ἀντήθων εἰς τὰ ἄντρα καὶ εἰς τοὺς βράχους, ὅπου τὰ κρόσπεδα τῆς ἀσπίλου ὀθόνης ἀπέληγον, πότε ὡς ἠδυπαθεῖς στεναγμοὶ ἔρωτος, πότε ὡς ἄγριοι πολέμων γδοῦποι, πλήττοντες τὰς ἠγροῦς. Καὶ ἠδύπνοοι ὄσμαι, ἐλαφρὰ ἀρώματα, ἀπέπνεον πανταχόθεν, μυρόνουσαι τὰς αὔρας, καὶ ἄλμη καὶ θάλας ἡλίου ἐσκλήρουνε τοὺς χροῶτας, κρήθραινε καὶ κηθίστα μελαψὰς καὶ ἀρρενωπὰς τὰς ὄψεις τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ ἠνάριον τοῦ ἐξαδέλφου μου ἐβύθιζε τοὺς πόδας ἐν μέσῳ τῶν δροσερῶν πετάλων, προσπαι-

ζόντων καὶ θροούντων περὶ τοὺς πόδας του, καὶ ὁ κῆπος ὁ μυστηριώδης ἐπρύτεινε τὰ στέονα ἀνοίγων τοὺς θησαυροὺς του εἰς τὰς ἐπιδεξιούς χεῖρας τοῦ πεπειραμένου κηπουροῦ.

Δι' ὅλους τὸ περιβολάκι τοῦ Γιαννιοῦ τοῦ ἐξαδέλφου μου ἦτο βιβλίον ἀνοικτόν, ἀλλὰ βιβλίον μὲ ἱερογλυφικούς χαρακτῆρας, ἢ μ' ἐκεῖνα τὰ «σήματα λυγρά», τὰ διατεθλασμένα, τὰ ἐγκεχαρκαγμένα ἐπὶ τῶν γυμνῶν κρηνίων τῶν νεκρῶν, τὰ ὅποια λέγεται μὲν ὅτι σημαίνουν τὴν μοῖραν τοῦ τεθνεώτος, ἀλλ' ἂν δὲν εἶνέ τις μάντις, δὲν δύναται νὰ τ' ἀναγνώσῃ. . . καὶ τοῦτο κατόπιν ἐορτῆς, ἀφοῦ ὁ νεκρὸς ἔζησε.

Ἄλλὰ διὰ τὸν ἄμοιρον ἐξαδέλφόν μου ἦτο βιβλίον μὲ κεφαλαιώδεις λαμπροὺς χαρακτῆρας, σαφές, ἐναογές κ' εὐανάγνωστον. Οὗτος ἐγνώριζεν ὅλα τὰ μυστήρια, ὅλα τὰ κοιλώματα, ὅλα τὰ ἄντρα τοῦ προσφιλούς αὐτῷ ἐδάφους. Ἡδύνατό τις μάλιστα, ὅχι κατὰ σχῆμα τετριμμένης προσωποποιίας, ἀλλὰ σχεδὸν κυριολεκτικῶς, νὰ εἴπῃ, ὅπως ἔλεγαν καὶ οἱ γέροντες ἀπόμαχοι τῆς προκυμαίας, ὅτι αὐτὰ μᾶλλον τὸν ἐγνώριζαν. . .

Τὸν ἐγνώριζαν ἀπὸ μακροῦ χρόνου.

Ἦτο ἤδη ἐξηκοντούτης, καὶ ἀπὸ πενήντα ἐτῶν, ἐκ τουφεκῆς ἡλικίας δεκαετοῦς, δὲν εἶχε πάσῃ νὰ καλλιερῆ τὸν κῆπόν του.

Πᾶς ἄνθρωπος ἐργάζεται δι' ἑαυτόν, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἐργάζεται διὰ τοὺς ἄλλους· ὁ δῦσμοιρος ὁ Γιαννιὸς ἐργάζετο διὰ τοὺς ἄλλους καὶ ποτὲ δι' ἑαυτόν.

Δωδεκαετής, ἔμεινε μόνος προστάτης τῆς μητρὸς, χήρας τριακοντούτιδος. Εἰκοσαέτης, ἦτο προστάτης τῶν ὄρφανῶν ἀδελφῶν του, ὄρφανῆς ὁ ἴδιος. Τεσσακοντούτης, ἦτο προστάτης ἐπιμεγαλειότερας ὄρφανίας, τῆς τῶν ἀνεψιῶν του.

Ἄλλοι οἱ νέοι ἀγωνίζονται διὰ τινὰ φιλοδοξίαν, ποθοῦσι τὸν γάμον, μελετοῦσι τὴν ἀποκατάστασιν. Ὁ ταλαίπωρος ὁ Γιαννιὸς δὲν ἐτόλμα οὐδὲ νὰ ὄνειροπολήσῃ τοιοῦτό τι.

Χωρὶς νὰ νυμφευθῇ, εἶχεν οἶκοι τρεῖς γυναῖκες. Ἡ μοῖρα τοῦ τὰς ἐκληροδότησε.

Τὴν μίαν του ἀδελφὴν ἠδυνήθη μετὰ τινὰ ἔτη νὰ τὴν ὑπανδρεύσῃ. Ἄλλ' αὕτη μάλιστα ἀπέκτησε δύο κόρας κ' ἐχῆρευσε.

Μάλιστα ἐχῆρευσεν ἡ μία, κ' ἐκκακοπανδρεύθη ἡ ἄλλη.

Αὕτη ἔλαβεν ἄνδρα, ὅστις τῆς ἔφερεν ἐκ τοῦ χωρίου του τὴν ἐκ τοῦ πρώτου γάμου ὀκταετίδα παιδίσκη, συνέζησεν ὀλίγους μῆνας μετ' αὐτῆς, καὶ ἀπεδήμησε. Μετέβη εἰς τινὰ πόλιν τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ἐργάζετο χειρωνακτῶν.

Ἀναχωρῶν δὲν εἶχεν ἕδωλόν νὰ τῆς ἀφήσῃ.

Τότε δὲ ὁ πτωχὸς ἐξαδέλφός μου ὁ Γιαννιὸς

«τὰ εἶχε μεριά, τὰ ἔκαμε φρότωμα». Ἐκτὸς τῆς ἀσθενοῦς γραίας μητρὸς, τῆς χήρας ἀδελφῆς καὶ τῶν ὄρφανῶν ἀνεψιῶν του, ὄφειλε νὰ βοηθῇ καὶ τὴν ὑπανδρὸν ἀδελφὴν μετὰ τῆς προγονῆς τῆς. Ὁ ἴδιος ὠνόμαζε τοῦτο γραφικῶς καὶ λίαν βαναύσως «σαμάρι καὶ πανωσάμαρο».

Ἄλλοτε, ἀποβλέπων εἰς τὴν ἐν γένει κατάστασιν τοῦ οἴκου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, εἰς τὴν διπλὴν χρεῖαν, εἰς τὴν πολλαπλὴν ὄρφανίαν τῶν οἰκείων, εἰς τὴν ἰσόβιον θητεῖαν ἑαυτοῦ, ἔλεγε σχετικαστικῶς κ' εὐθύμως ἅμα χαρακτηρίζων τὴν τύχην των· «Θελά-κάψ' ὁ Θεὸς δυὸ σπίτια, ἕκαψ' ἓνα καὶ καλό».

Παρελείψαμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ Μοῖρα τοῦ εἶχε χάρισει κ' ἓνα ἀδελφόν, ἀλλὰ τί προκομμένος ἀδελφός!

Οὗτος ἦτο κατὰ δέκα ἔτη νεώτερός του, κύ- τὸς τὸν εἶχεν ἀναθρέψῃ ὄρφανόν. «Τὸν ἀνάστησε, τὸν ἔκαμε κλωνάρι», καθὼς ἔλεγεν ἡ μήτηρ των. Ἄλλ' αὐτὸς ἐβγήκε «τῆς ἐληγῆς τὸ φύλλο».

Ἀφοῦ ἐπὶ τινὰ ἔτη ἐγύριζε ναύτης ἐν τῷ Αἰγαίῳ μὲ γολέτταις καὶ μὲ βοϊκία, τέλος ἐπῆρε τὸ φύσημά του διὰ τὴν Ἀμερικὴν, καὶ ἀπὸ δεκαετίας οὐδὲ γράμμα ἔστειλε πλέον.

Ποῦ ἦτο; Εἰς τὴν Φιλαδέλφειαν; Τί ἔκαμεν; Εἶχε νυμφευθῇ μίαν Κουακερίδα.

Εἰς τὴν Φιλαδέλφειαν, ὅποια εἰρωνεῖα λέξεων! Μίαν Κουακερίδα· ἀπὸ τοὺς πολλοὺς βατράχους τοῦ ἔρωτος (παρετήρησεν ὁ Γιαννιὸς), κατήντησε νὰ πάρῃ τὴν φωνὴν των. . . ὡς γυναῖκα!

Εἶνε ἀληθές ὅτι ὁ Γιαννιὸς ἐξεφρόζετο μετὰ πικρίας περὶ τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀλλὰ καὶ ἡ γοαία, ἡ μήτηρ του, ποτὲ δὲν τοῦ εἶπεν ἓνα εὐχάροιστό του πτωχοῦ σκλάβου. Αἱ λογομαχίαι δὲ μετὰ τὴν ἐτραχύνοντο ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἀδελφοῦ τούτου, ποῦς ἂν ἡ γερνόντισσα ἔπρεπεν ἀδυναμίαν τυφλὴν καὶ δὲν ἠνείγετο ν' ἀκούῃ κακὴν ἐναντίον του. Ἡ πτωχὴ γυνὴ ἐφαντάζετο ὅτι ὁ Γιαννιὸς ὅ,τι ἔκαμε τὸ ἔκαμε φυσικῶς, διότι ὄφειλε νὰ τὸ κάμῃ, ποτὲ δὲ δὲν τῆς ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν νοῦν ὅτι καὶ οὗτος ἦτο ποτὲ δυνατὴν νὰ τὴν ἐγκαταλίπῃ, καθὼς τὴν ἐγκατέλιπεν ὁ νεώτερος, καὶ εἶχε δίκαιον ὁ Γιαννιὸς ἦτο ἐξ ἐκείνων, ὅστινες συχνὰ μὲν γογγύζουσιν, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἀποκατεροῦσι.

Τέλος ὁ καῦμός τῆς ἀπουσίας τοῦ νεωτέρου υἱοῦ, αἱ στερήσεις, αἱ ταλαίπωριαι καὶ ἡ κακοπάθεια τὴν ἔφεραν εἰς τὸν τάφον.

Ἐμεινεν εἰς τὴν Γιαννιὸν ἡ πρεσβυτέρα ἀδελφὴ μὲ τὰς δύο κόρας τῆς, καὶ ἡ νεωτέρα μὲ τὴν προγονὴν τῆς.

Ἄλλοι ἀπέζων ἐκ τῆς ἐργασίας τοῦ Γιαννιοῦ καὶ ἐκ μικρῶν εἰσοδημάτων τῆς ἀμπέλου καὶ τοῦ ἐλαιῶνος.

Ἡ ἐγγαμος ἀδελφὴ ἐβράδυνε νὰ λάβῃ εἰδήσεις παρὰ τοῦ συζύγου τῆς. Τέλος μετὰ ἐξ μῆ-

νας τὴν ἐνθυμήθη καὶ τῆς ἔστειλε τέσσαρας λίρας. εἶτα τὴν ἐλησμονήσεν ὀριστικῶς.

Καὶ ὁ Γιαννιὸς ἀρρώστησεν ἐν τῷ μεταξῷ καὶ ἔπαυσε νὰ τῆς δίδῃ.

Με αὐτὰς τὰς τέσσαρας λίρας, πρὸς τῇ μικροῦ λόγου ἀξίᾳ εἰσκομιδῇ, τῇ ἐκ τῶν καρπῶν, ἔζησεν αὐτὴ καὶ ἡ προγονὴ τῆς τρία ἔτη.

Καὶ τὴν προγονὴν ταύτην τὴν ἠγάπησεν ὡς τέκνον τῆς. Εὐτυχῶς δὲν ἀπέκτησεν ἰδικὰ τῆς τέκνα.

Ἄλλὰ, ταλαίπωρος γυνὴ! καθὼς ποτε ὁ ὅσιος Μαρία εἰς τὴν ἔρημον τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ἔζησε δὲν ἐνθυμοῦμαι πόσα ἔτη μετὰ δύο ἄρτους, οὕτω καὶ αὐτὴ, εἰς τὴν ἔρημον ταύτην τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, εἰς τὴν χέρτον τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν εὐγενῶν παλμῶν, ἔζησε τρία ἔτη μετὰ τέσσαρας λίρας.

Καὶ ἡ μὲν ὑπεράνθρωπος ἐκείνη ὅσια εἶχεν ἀμαρτίας νεότητος πρὸς ἐξίλασμόν, αὕτη δὲ ἡ πτωχὴ γυνὴ ἦτο ἀπλοῖκὴ καὶ αφωτισμένη καὶ τόσον ἀμνησίκακος, ὥστε ἀποθανοῦσα ἐκκληροδότησεν ἐκ τῆς πτωχικῆς προικῆς τῆς εἰς τὴν προγονὴν τὸν οἰκίσκον καὶ τὴν ἄμπελον, ἀφήσασα τὸν ἐλαιῶνα μόνον εἰς τὰς ὄφρανας ἀνεψιάς τῆς.

Ἐκεῖναι δὲ σεβόμεναι τὴν μνήμην τῆς θείας, μόλις ἐμεμφιμοίρησαν ὀλίγον τι μετὰ ψύθρον φρονῶν. (1)

Διὰ ποῖον ἐπενθηφόρει ἡ Μαυρομαντηλοῦ;

Διὰ τίνα ἄλλον εἰμὴ διὰ τὸν Γιαννιὸν τὸν ἐξάδελφόν μου;

Ἰστατο μεταξῷ τῶν γιγαντιαίων βουστῶν θάμνων, παρὰ τὴν ἐσχατιάν τοῦ μεγαλοπρεποῦς ὕψους πεδίου, ὑψοῦσα τὴν αἰχμηράν, μόλις ἔρατῃν κεφαλὴν, μίαν σπιθαμὴν ὑπὲρ τὴν λείαν ἐπιφάνειαν. Ἰστατο κ' ἐφαίνετο προσκαλοῦσα τὴν διαβάτην, τὸν πολμητιάν, ὅστις θὰ εἶχε τὸ θράσος νὰ τὴν ἀψηφίσῃ.

Ἡ Μαυρομαντ'λοῦ! Ἡ Μαυρομαντ'λοῦ!

Οἱ γέροντες τὴν ἐνθυμοῦντο ἀπὸ τριῶν γενεῶν τοιαύτην. Κανεῖς δὲν τὴν εἶδε ποτὲ λευκόπεπλον.

Καὶ ἀπὸ τοῦ προπάπου τὸν τοιαύτην τὴν εἶχον παραλάθει. Μαυρομαντ'λοῦ, αἰωνίως πενθηροῦσταν.

(1) Ἄντι φροτικῆς παρεκδόσεως, ἧς μοῦ συγχευρήθη μικρὰ ὑποσημείωσις. Μὴ νομίσῃ τις ὅτι πλάττω ἢ ἐπινοῶ τι ἐκ τῶν ἐν τῷ κειμένῳ. Καὶ ἡ ἐγκρατεῖα καὶ οἰκονομία τῆς συζύγου καὶ ἡ στοργὴ τῆς μητρικῆς εἶνε γεγονότα ἐξ ὅσων εἶδα ἰδίως ἔμμαν. Ἄλλ' οἱ πολλοὶ πιστεύουσι προθύμως τὰ μυθεύματα, ἢ δὲ ἀλήθεια φαίνεται αὐτοῖς ἀπιθανώτερα τοῦ ψεύδους. Καὶ ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ παρετήρησα ὅτι, ὅσάκις ἠθέλησα χάριν παιδείας νὰ εἰπῶ ψεύδος τι, παρ' ἐλπίδα εὐρον τοὺς ἀρχαίους εὐπίστους τόσον, ὥστε, καὶ διαμνηστορομένου ἑμοῦ ὕστερον ὅτι ἤσται ἴσχυρη, δὲν ἐπειθοντο, ἀλλ' ἐπίμενον νὰ πιστεύωσιν ὡς ἀληθὲς τὸ ψεῦδος· ὅσάκις δ' ἔδουκίμασα νὰ εἰπῶ ἀλήθειαν τινα, τοὺς εὐρον δυσπίστους καὶ βλακονημένους μεθιδῶντας. — Ἄλλ' ἧς εἶνε βέβαιος ὁ ἀναγνωστὴς, ὅτι ἡμεῖς οἱ διηγηματογράφοι

ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγοντες ἐτύροισιν ἡμῶν.

Ἴδμεν δ' εὖτ' ἐθέλωμεν ἀληθεία μυθεσθῆναι.

Καὶ διατὶ τάχα δὲν θὰ ἐπενθηφόρει δι' ἄλλον εἰμὴ διὰ τὸν Γιαννιὸν; Ἄλλὰ καὶ διατὶ ὄχι διὰ τὸν Γιαννιὸν ἀλλὰ δι' ἄλλον;

Οὕτε αὐτὸς οὐτ' ἐκείνη ἐγνώρισάν ποτε εὐτυχίαν.

Ὅσον ἔρωτα εἶχεν ἀπολαύσει ποτὲ ἡ Μαυρομαντ'λοῦ, ἄλλον τόσον ἀπέλαυσε καὶ ὁ Γιαννιὸς ὁ ἐξάδελφός μου.

Κ' ἐκείνη μὲν, τίς οἶδεν, ἐάν ποτε ὑπῆρξε γυνὴ, πρὶν ἀπολιθωθῆ καὶ γείνη πέτρα, ἂν ἔπε ἦτο γυνὴ ἐγνώρισεν ἔρωτα· ὁ δὲ Γιαννιὸς ὁ ἐξάδελφός μου οὐδ' ἔτρεφεν ἐλπίδα ν' ἀπολιθωθῆ τοῦλάχιστον καὶ γείνη πέτρα.

Ἄτυχῆς Μαυρομαντ'λοῦ! Ταλαίπωρος Γιαννιὸς ἐξάδελφέ μου!

Παρὰ τὴν δυτικὴν ἐσχατιάν τοῦ ὠραίου τριπλοῦ λιμένος τῆς παραθαλασσίας κώμης, ὅπου τὸ κῦμα, ὑπὸ ελαφροῦ ζεφύρου ρυτιδοῦμενον, σκάζει καὶ δεικνύει μέλαιναν αἰχμὴν ὑπὸ ὑγρᾶς λευκῆς παρυφῆς περιόρουτον, ἐκεῖ ἀνίσχει τὴν κεφαλὴν ἡ Μαυρομαντηλοῦ.

Ὅλοι οἱ βράχοι ἴστανται περίξ ἀσάλευτοι, μετ' ὀλυμπίου εἰρωνείας ὑπερορῶντες τὰς ἀπέλιπδας προσπαθείας τοῦ μανιώδους κύματος.

Μόνη ἡ Μαυρομαντηλοῦ νεύει μακρόθεν, νεύει διὰ τῆς κεφαλῆς εἰς τὸν θρασὺν ναυδάτην, τὸν ἐπιβάινοντα οἰκτρᾶς σανίδος καὶ παραδέρονοντα εἰς τὸ πέλαγος, τὸν ἀγωνιῶντα νὰ εὔρη εἰς τὸν βυθὸν τοῦ πόντου τροφήν δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τοὺς φιλιτάτους.

Φαίνεται νὰ τὸν καλῇ πλησίον τῆς ὡς ἄλλη σειρὴν, σειρὴν ἄφρονος καὶ ἄψυχος.

Ὅμοιάζει μετὰ ναυάγιον προσηλωμένον ἐκεῖ ἀπὸ μακρῶν χρόνων, πληττόμενον ὑπὸ τοῦ ἀφρίζοντος κύματος, κραδαίνόμενον καὶ σείον τὴν κεφαλὴν, κεφαλὴν φώκης ἔλλοχώσεως ἐκεῖ ἀπὸ αἰώνων.

Μόνη ἡ κεφαλὴ τῆς φώκης σείεται ἀπατηλῶς νεύουσα· ἡ οὐρὰ εὐρίσκειται ἐμπεφυκυῖα εἰς τὴν πυθμένα· ἡ ρίζα διατείνει τὰς ἵνας πέραν τοῦ βυθοῦ, ἐμπεπηγυῖα εἰς τὸν βράχον.

Ἄλλως οὐδ' ἡ κεφαλὴ σείεται. Τὸ κῦμα μόνον βήγνυται καὶ πλαταγεῖ καὶ περιορέσει. Τὸ κινούμενον φαίνεται ὡς νὰ κινῆ.

Λέγεται, ἀλλὰ τίς τὸ πιστεύει; — καὶ ὅμως ἂν ἦτον ἀληθὲς! — ὅτι ἡ Μαυρομαντ'λοῦ ὑπῆρξέ ποτε καὶ αὐτὴ γυνὴ καὶ μήτηρ, μήτηρ ἐπτὰ υἱῶν· ὅτι καὶ οἱ ἐπτὰ υἱοὶ τῆς, ἐμπειροὶ ναυδάται, φθονηθέντες ὑπὸ τῆς θαλασσίας Γοργόνας, ἐπνίγησαν εἰς τὸ πέλαγος· ὅτι ἴλεως μοῖρα, σπλαγχνισθεῖσα τὸν πόνον τῆς μητρός, τὴν μετεμύρωσεν εἰς σκάπελον, καὶ τὴν ἐφύτευσεν ἐκεῖ, οὐ μακρὰν τοῦ αἰγιαλοῦ, μόλις ὀρθοῦσαν τὴν κεκαυνόβλητον κεφαλὴν τῆς, τὴν οἰνοῖ μετὰ λυμπεπλον, χαίρεκακοῦσαν μακρόθεν ὅταν βλέπη

συμφορὰς καὶ πνιγμοὺς ἀνθρώπων εἰς τὸ πέλαγος, προσδεχομένην ὡς ἱλαστήριον θυσίαν τὰ ἐκβραζόμενα ὑπὸ τῶν κυμάτων ναυάγια, δροσίζουσαν τὸν πόνον τῆς ἐκεῖ εἰς τὸν πόντον. Τοιαύτη ἡ Μαυρομαντηλοῦ.

Ἄγνοῦ τί μοιραῖον ὑπῆρχε μεταξὺ τῆς Μαυρομαντηλοῦς καὶ τοῦ Γιαννιοῦ, τοῦ ἐξαδέλφου μου· ἀλλὰ πάντοτε αὕτη, διαβαίνοντα πλησίον ἢ μακρὰν, τὸν ἐκάλει, τὸν ἐκάλει.

Φαίνεται ὅτι ὑπῆρχε μυστηριώδης τις σύνδεσμος· αὕτη ἦτο ἡ κατ' ἐξοχὴν Μαυρομαντηλοῦ καὶ ἐκεῖνος ἐκ τρυφερᾶς ἡλικίας οὐδὲν ἄλλο ἔβλεπε γύρω του ἢ μύρας μαντήλας.

Ἐπλεε σχεδὸν καθημερινῶς εἰς τὰ νερά τῆς διασχίζων κατὰ μῆκος καὶ πλάτος τὸν ὠραῖον τρίκολπον λιμένα, ἐπεσκεπτετο ὅλους τοὺς ὄρμους, ἐξηρεύνα ὅλα τὰ υποβρύχια σπήλαια, διωνόχην ὅλους τοὺς διαποντίους θαλάμους.

Ἐπλεεν ἀπὸ ἀγκάλῃν εἰς ἀγκάλῃν, ἀπὸ ἀμμουδιᾶν εἰς ἀμμουδιᾶν, ἀπὸ βράχων εἰς βράχων. Εἴξευρεν ὅλας τὰς κρύπτας τῶν πολυπόδων, ὅλα τὰ θαλάμια τῶν μουγγριῶν, ὅλα τῶν ἀστακῶν τὰ ἐνδιαιτήματα.

Ποτὲ ὄρμος δὲν τὸν διέφευγε καὶ αἱ συναγρίδες ἐγοητεύοντο ἀπὸ τὸ ἄχιστρόν του.

Ὅσάκις ἡσμενίζετο νὰ ἐκπλήξῃ ὀλίγον τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων, τοὺς θαυμάζοντας τὸ ποσὸν μᾶλλον ἢ τὸ ποιῶν (σπανίως ἄλλως τὸ ἔκαμνε, διότι δὲν ἠγάπα ν' ἀλιεύῃ μὴ ἐλεεκτοὺς ἰχθύς), εἶχε μέθοδον ἰδικήν του.

Ἐγνώριζεν ὅτι «πᾶν τὸ θηρόμενον ἀμοιβαίως θηράται καὶ τὸ μισούμενον μισεῖ». Εἴξευρεν ὅτι ὅπως ἡ γάττα μάχεται τὸ ψάριον, οὕτω καὶ τὸ ψάριον μάχεται τὴν γάτταν.

Τοῦτο τὸ ἔπραξε μόνον δις ἢ τρίς, καὶ διὰ νὰ φοροῖσῃ τοὺς ἀνθρώπους ξενικῆς τιнос τράτας, ἀλιευοῦσης μὲ σαγήνην, πρὸς ἣν ἄλλως δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ συναγωνισθῇ. Ἠλίευσε λοιπὸν μὲ δολώματα ἐκ κρέατος θηρσιμαίας γάττας.

Τοὺς δὲ οὕτως ἀγρευθέντας ἰχθύς (εἶχεν ἀγρεύσει μόνος του πλείονας ἢ πεντήκοντα ὀκτάδας, ὅσας καὶ ἡ ἀντίζηλός του τράτα) δὲν ἠθέλησε νὰ τοὺς πωλήσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς νήσου· τοὺς ἐπώλησεν ὅλους εἰς αὐστριακὸν τι ἀτμόπλοιο, τὸ ὁποῖον ἠσχολεῖτο δῆθεν «νὰ μετρή τὰ νερά», ὁρμῶν εἰς τὸν λιμένα. Εἶπεν εἰς τοὺς συμπατριώτας του: «αὐτὰ τὰ ψάρια δὲν εἶνε γιὰ σᾶς, εἶνε γιὰ κείνους ποῦ τρῶνε καὶ τῆς γάττας».

Οὐδεὶς ὅμως ἐνόησε τί ἔλεγεν.

Ἐπειτα τὸ τέλος

A. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Ο Ι Α Σ Τ Ε Ρ Ε Σ

Ἄπλανεῖς καὶ Πλανῆται.— Ἀριθμὸς τῶν Ἄπλαντῶν.— Οἱ Ἀστεριδοί.—

Τάξεις τῶν Πλανητῶν.— Αἱ τροχιαί τῶν.

Τοὺς ἀστέρας διακρίνομεν εἰς ἀπλανεῖς καὶ πλανήτας. Ἄπλανεῖς ὀνομάζομεν τοὺς μὴ μεταβάλλοντες τὴν ἐπὶ τῆς οὐρανίας σφαίρας σχετικὴν αὐτῶν θέσιν π. γ. ὁπότεν καὶ ἂν ἴδωμεν τοὺς Πλειάδας, ἢ σχετικὴν θέσιν τῶν 6 ἀστέρων, τῶν ἀποτελοῦντων τὸ σύμπλεγμα αὐτό, εἶναι ἡ αὐτή. Ὀνομάζομεν δὲ πλανήτας τοὺς μεταβάλλοντες τὴν θέσιν αὐτῶν ἐπὶ τῆς οὐρανίας σφαίρας σχετικῶς πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς π. γ. ὁ Κρόνος τὴν 1 Φεβρουαρίου εὑρίσκετο πλησίον τοῦ ἀπλαντοῦς ἀστέρος 4ης τάξεως σ τοῦ λέοντος, τὴν 1 Μαρτίου πλησίον τοῦ ἀστέρος 5ης τάξεως χ τοῦ λέοντος καὶ τὴν 1 Ἀπριλίου πλησίον ἐτέρου ἀστέρος τοῦ λέοντος 6ης τάξεως. Ὁ Ἄρης εὑρίσκετο τὴν 1 Φεβρουαρίου ὀλίγον πρὸς Ν τοῦ ἀπλαντοῦς ἀστέρος 4ης τάξεως ζ τῶν Ἰχθύων, τὴν 1 Μαρτίου πρὸς τὰ ΒΔ τοῦ ἀστέρος 4ης ζ τοῦ Κριοῦ καὶ τὴν 1 Ἀπριλίου πρὸς τὰ ΝΑ τῶν Πλειάδων. Καὶ ὁ ἥλιος φαίνεται κινούμενος ἐπὶ τῆς οὐρανίας σφαίρας σχετικῶς πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας· ἡ κίνησις ὅμως αὐτῆ εἶναι ἀπεικόνισις τῆς περὶ τοῦτον κινήσεως τῆς γῆς, ἣν ἐκ τῆς ἀμέσως ἀντιλήψεως τῶν πραγμάτων νομίζομεν ἀκίνητον. Πράγματι ἡ μὲν γῆ ἀνήκει

εἰς τὴν τάξιν τῶν πλανητῶν, ὁ δ' ἥλιος εἰς τὴν τῶν ἀπλατῶν ἀστέρων. Ἡ σελήνη κινεῖται πράγματι περὶ τὴν γῆν, συνοδεύουσα αὐτὴν ὡς δορυφόρος ἐν τῇ περὶ τὸν ἥλιον κινήσει αὐτῆς.

Οἱ πλανῆται κινουῦνται περὶ τὸν ἥλιον ἐκ Δ πρὸς Α, διατρέχοντες τροχιαῖς ἐλλειπτικαῖς, αἵτινες ὅμως δὲν διαφέρουσι πολὺ τοῦ κύκλου. Ἀπὸ τῆς γῆς ὅμως παρατηρούμενοι, οἱ πλανῆται φαίνονται κινούμενοι ἄλλοτε μὲν ἐκ Δ πρὸς Α, ὅπως ὁ Ἄρης κατὰ τὸ ἀνωτέρω περιγραφέν χρονικὸν διάστημα, ἄλλοτε δ' ἐξ Α πρὸς Δ, ὅπως ὁ Κρόνος κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ἐνῶ οἱ πλανῆται κινουῦνται περὶ τὸν ἥλιον, κινεῖται περὶ αὐτὸν συγχρόνως καὶ ἡ γῆ καὶ ἐπομένως ἡ κίνησις τῶν πλανητῶν παρατηρουμένων ἀπὸ τῆς γῆς, περιπλέκεται μετὰ τῆς κινήσεως αὐτῆς. Ἡ ἐκ Δ πρὸς Α κίνησις ὀνομάζεται ἐμπροσθοπορικὴ, τούναντίον δ' ὀπισθοπορικὴ ἢ ἐξ Α πρὸς Δ.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπλαντῶν ἀστέρων ὅλης τῆς οὐρανίας σφαίρας, τῶν ἑρατῶν εἰς ἄσπλον ὀφθαλμὸν συνήθως ὀξυθερεαῖς, ὀλίγον ὑπερβαίνει τὰς 5·χιλ. Πάντας αὐτοὺς διαιροῦμεν εἰς ἐξ τάξεις λαμπρότητος. Οἱ τῆς Α' τάξεως εἶναι 20, Β'